

III.

Анализъ на операциитѣ.

А. По пасива.

I. Собственъ капиталъ на Б. Н. Банка.

Обращателнитѣ срѣдства на всѣка банка, въ това число и на Б. Н. Банка, се състоятъ отъ двѣ части:

а) Отъ собствения капиталъ на банката, т. е. отъ капитала внесенъ за да почне банката дѣйствиата си (основенъ, invested capital) и

б) Стъ прѣдоставенитѣ на банката чужди парични срѣдства (banking capital).

Собствениятъ капиталъ на банкитѣ въ днешно врѣме съставлява относително не голѣма часть отъ онѣзи обращателни срѣдства, съ помощта на които тѣ опериратъ. Споредъ това, прието е, на него (собствениятъ капиталъ) да се гледа по-скоро като на фондъ за гаранция, отколкото като на източникъ на обращателни срѣдства.

Обаче и като фондъ за гаранция собствениятъ капиталъ на банката трѣбва да достигне извѣстна величина съобразно съ нарастването на чуждитѣ парични срѣдства, за да може банката да издържи на голѣми и внезапни поисквания на влоговетѣ и сумитѣ, депозирани при нея отъ други банки и частни банкерски кжци, на текуща смѣтка. Независимо отъ това, голѣмиятъ капиталъ на една централна банка, каквато що е у насъ Б. Н. Банка, е необходимъ още поради неговата функция, състояща въ регулиране на правилното парично обращение. Прѣдъ видъ на това, трѣбва да се дойде до заключение, че централната банка трѣбва да притежава относително голѣмъ собственъ капиталъ; а ако това мнѣние срѣща противници, то тѣ защищаватъ по-малко интереситѣ на народното стопанство, отколкото онѣзи на акционеритѣ, тъй като при голѣмъ основенъ капиталъ печалбата въ $\frac{0}{100}$ намалява¹⁾.

Собствениятъ капиталъ на Б. Н. Банка, съставенъ отъ сумитѣ на основния и запасни капитали, е опрѣдѣленъ на 20 мил. лв., 10 мил. основенъ и толкова запасенъ;²⁾ а внесенъ до края на 1908 год. основния напълно, а отъ запасния — 6.190.2 хил. лв.

¹⁾ Акционерна банка, която работи съ капиталъ отъ 500.000 лв., въ съставъ 250.000 лв. собственъ и толкова взетъ и прѣсметва 50.000 лв. въ година, ще плати по 20% дивидендъ на своитѣ акционери. Ако ли пъкъ банката е оперирала съ капиталъ въ друга композиция, наприм. съ 200.000 л. собственъ и 300.000 лева чуждѣ, сир. ако собствениятъ капиталъ е съ 50.000 лева по-малкъ, отколкото въ първия случай, то дивиденда на акционеритѣ ще се подигне отъ 20 на 25 %. Напротивъ, съ увеличението на собствения капиталъ отъ 250 на 300 хил. лв., $\frac{0}{100}$ на печалбата ще падне отъ 20 на 16 $\frac{2}{3}$ %.

²⁾ Между годинитѣ 1895 и 1905 управлението на Б. Н. Банка е отдѣляло по свое усмотрѣние, изъ brutото печалби на софийския клонъ по една извѣстна сума (прѣвъ 1895 год. удържани 100 хил. лв., а прѣвъ 1905 — 300 хил. лв.) за